

jaučia: vertėjas tokiam darbui per mažai mokėjo prūsiškai. Aš mielai noriu pridurti, kad jis galėjo sklandžiai kalbėtis, maždaug kaip Baltijos vokiečių dvarininkas supranta latviškai. Bet to nepakanka, kad galėtų gramatiškai teisingai kalbėti arba raštu ką nors išdėstyti, ypač kai tekstas yra toks painus. Čia net geras vertėjas negalėjo daug padėti, nes jis nesuprato sunkių vietų prasmės. Willis ar jo vertėjas gerai girdėjo tik intonaciją. Pabėčių prūsai tarė turbūt labai aiškiai. Bet kaip tai suderinti su "iškraipyta" kalba?

Žinoma, tiems, kurie Willio vertimą turi apibūdinti kaip prastą, ne viskas yra klaidinga ir neprūsiška, kas nesutampa lietuvių ar latvių kalboje. Be to, prūsų kalba turi per daug ryškių ypatybių, kurių nėra lietuvių ir latvių kalbose. Juo labiau gaila, kad Willio Enchiridionas lieka toks daugiareikšmis; juk iš Willio prasto darbo vargu ar pavyks patenkinamai išgvildinti, kas yra grynai prūsiška ypatybė, besiskirianti nuo lietuvių ir latvių kalbų, arba kas turi būti priskiriama tikrai vokiečių, t. y. vokiečių žemaičių kalbos įtakai.

Vertė Nijolė Čepienė*

JURGIO GERULIO LAIŠKAS JONUI JABLONSKIUI

Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto bibliotekoje (F 52–199) saugomas J. Gerulio 1922 m. lapkričio 29 d. laiškas J. Jablonskiui. Laiškas įdomus dėl J. Gerulio nuomonės bendrinės lietuvių kalbos, rašybos klausimais ir dėl jo paties kalbos. Skelbiamo laiško kalba ir skyryba netaisyta (pataisyta tik pora aiškių korektūros klaidelių).

A. Sabaliauskas

29. XI. 22

Labai gerbiamas Tamsta,

širdingai dėkui už prisiuntimą "Lietuvių kalbos gramatikos". Ar nebūtų gerai Tamstos knygas ir kelias kitas kaip Būgos "Kalbą ir Senovę" ir t.t., ir Vokietijoje parduoti? Švyturys bei Leidimo Komisija galėtų pas Vinterį Heidelberge tokioms knygoms "komisioną" įtaisyti. Neužtenka geras knygas rašyti, reikia ir propagandos! Rods ne dėl autorų garbės bet dėl Lietuvos tai reikės daryti. Svetas tur patirti, jog Lietuvoje gana rimto darbo randama, tiktai jo nežinojo. Tokie diletantai kaip ans Basanavičius mums gėdą daro! (Žinau jog B. už Lietuvą tvirčiau dirbo neng šimta kitų, bet pasaulė jo raštus apie Thrakus skaito ir juokiasi iš tokio "Litauischer Sprachforscher".) Dėl rašybos aš Būgai, kaip jįsai mano namuose viešėjo, aštriai prisakiau, su Tamsta susidėjus trumpą rašybos vadovėlį išleisti. Mano nuomonė tokia: rašybos vadovėlis ir netobūlas daug geresnis už tokį, kurs rods be nuotarties¹

* Citatas iš lotynų kalbos vertė Kazys Eigminas.

bet mūsų vaikų vaikų laikuose išeis. Aš pats tariu ir rašau (geriau nežinodams) "pjauti", "spjauti", "bjaurus", "labjau" bet "sunkiau", "geriau". Rašydams "piauti" ir t.t. aš ne galėčiau atskirti "pjauti" = schneiden, pautas 'Ei' bei senprūs. peuse 'Fichte' (mes rašytum *piausė). Bet tai niekniekiai! Jeigu mums p. Jablonskis ir Būga prisakys "rašykit vienodai "piauti", "geriau", "labiau", tai mes visi rašysim ir džiaugsimės vienodą rašybą sulaukę. Kol judu nesutaisysite vadovėlių, vieni sakys "mes tariame "labjau" bet "geriau" ir taip rašome" o antri "Kodėl reikia tą patį dvibalsį veik "lab-jau" veik "ger-iau" rašyti!". Galo nebus!

Tamsta paminėjai Žemaitės. Tai žmona, kurios raštai man labai patinka. Rods mes Mažiosios Lietuvos sūnūs daug germanizmy kalboje turime, bet atskirti, kas grynai, kas negrynai kalba, mokame. Žemaitės kalba kuogražiausia. Ji ne dirbtinė. Skaitydamas Šviet. darbą arba kokį kitą šios dienos raštą pykinuos iš be jokio reikalo naujai dirbtų žodžių, sintaksės ir t.t. Pripažįti turiu, tankiai nesuprantu, ką šitie vyrai rašo: σκοτεινοί εισιν². Iš Žemaitės ir iš Tamstos raštų aš mokinuos tikrai leituviškai rašyti t.y. grynai ir "ungekünstelt"³, kaip vokietis sako. Rašydams mano Mažvydo pratarmę taip rašau kaip mano motyna manę mokino lietuviškai kalbėti, taigį negražiai bet ir ne be reikalo perkreiptu būdu. Tyčiomis prastai rašiau, kitą kart jau geriau rašysiu.

Tikiuosi po 8 dienų galėsiu "Mažvydą" Tamstai prisiųsti. — Ateisiančią vasarą ketu Vilniuje ir kitur kur senų lietuviškų raštų jieskoti. Tvirtai tikiu: rasiu!

Širdingai sveikatos velyja
Tamstos garbintojį
Jurgis Gerullis

Kronprinzstrasse 15.

¹ trūkumo

² tamsūs yra

³ natūraliai, paprastai

A. S.

DUOMENYS F. KURŠAIČIO BIOGRAFIJAI

1. F. Kuršaičio tėvo Mikelio laiškas J. Šneleriui

Lietuvos mokslų akademijos bibliotekos rankraščių skyriuje (Liudviko Rėzos fondas, F 228—624) yra žymaus Mažosios Lietuvos kalbininko Frydricho Kuršaičio (1806—1884) tėvo, Lenkviečių mokyklos mokytojo Mikelio Kuršai-